

Igy akarták most száz esztendeje elsőízben felrobbantani a Lánchidat

Clark Ádámnak és a szerencsének köszönhető, hogy Hentzi sötét terve nem sikerült

A Lánchíd regényének első fejezete 1848. utolsó napján végződött, amikor Kossuth Lajos rendeletére áthaladt rajta — illetve az ideiglenesen felszerelt pallókon — a szent koronát szállító hintó. (Ezt a kocsi azután néhány hónappal később

széjjelzúta egy Budáról elindított lövedék.) A második fejezet Hentzi Henriknek, Budavár osztrák védőjének nevéhez fűződik és elmondja a híd első felrobbantási kísérletének éppen százesztendősi történetét.

desse a magyar munka diadalát, a magyar alkotó politika sok oldalról annyira irigyeit eredményét.

Kemény István

„A gaz barbárt eltalálta Isten bosszuló keze“

Ezt a kísérletet egymásnak ellentmondóan adják elő az egykorú újságok és ismét másként a történetírók. A lényeg persze azonos. Buda ostromának előrehaladásával az osztrákok meg akarták nehezíteni a magyar csapatok mozgását és ennek a célnak érdekében elhatározták, hogy feláldozzák a Lánchidat. A híd sorsa époly kevéssé fájt nekik, mint csaknem egy évszázaddal később a rombolás dühétől megszállt náci vezéréknek.

Két idézetet iktatunk ide a napilapok akkori jelentéseiből:

A *Pesti Hirlap* ezt írja 1849. május 22-én: «A budai hídfőt

Alnoch ezredes légbe akará röptíteni, hanem az csak keveset sérült. De a gaz barbárt eltalálta az Isten bosszuló keze, mert a felröpült pár kő őt sújtá agyon és csonkítja meg. Budára átmenni azonban mégsem szabad.»

A kolozsvári *Honvéd* pesti tudósítás alapján így mondja el a történelket: «Az osztrák ezredes a hídfő aknáiban volt nagymennyiségű löport meggyújtotta, hogy a Lánchidat levegőbe röpítse. Azonban, talán mert állítólag Clark főmérnök az irtózatot tervet megghiúsítandó, titkon vizet öntetett a löporba, a híd igen kevéssé sérült meg.»

Hentzi bejelenti a Lánchíd felrobbantásának tervét

Ezzel szemben mi is történt igazában?

A híd megsemmisítésének sötét terve a császári hadak főparancsnokainak agyában már jóval korábban megszületett. Április közepe táján hirdetmény jelent meg a város falain, amely szerint *Welden* tábornagy bejelentette a hatóságoknak: ha a császári seregek «békés és rendes kivonulását» megzavarják, «kénytelen lesz» a virágzó Pestet és a Lánchidat elpusztítani. *Hentzi* néhány nappal később megismételte ezt a fenyegetést és hozzátette, hogy a híd «vérző szív-

vel bár», de saját kezével fogja a levegőbe röptíteni.

Görgy Artúr azonnal válaszolt:

— Ha Ön az ügyevezett Budavárnak végsőig való megvédésével összekötendi a Lánchíd megrontását vagy Pest bombázását, honnét Ön meg egyezésünk folytán megtámadástól egyáltalán nem tarthat és mely tett nyilván csak alávalónak lenne mondható, akkor Önnek becsületszavamat adom, hogy a vár bekövetkezett megvétele után az egész várórség kardra fog hányatni.

Közben Hentzi egészen komoly előkészületeket tett terve megvalósításához. Magához hívatta Clark Ádámot és meghagyta neki, bontassa szét az egész útpályát a vasváz és a merevítőtartók kivételével. Ezt a munkát polgári szemléyek és katonák el is végezték, Hentzi azonban további intézkedéseket is kívánt és közölte, hogy robbanóanyagot akar a hídon elhelyezni.

Clark ekkor elhatározta, hogy élete nagy művét menti a barbár pusztítástól. Tudta, hogy a híd legsebezhetőbb pontja a láncok végződésénél levő két mély üreg, mert ha itt történik

robbanás, az az egész szerkezetet tönkretelheti. Clark erre felhasználta azt a körülményt, hogy a lánckamrákba felszivároga talajvíz, amelyet rendszeresen kiszivattyúztak. Abba hagyta tehát a szivattyúzást és ugyanekkor szétöregtette a szivattyút hajtó gőzgép hengerét. (Ilyen hibát akkortájt Magyarországon nem tudtak megjavítani.) Azután betegnek tette magát, lefeküdt és amikor Hentzi érte küldött, azt válaszolta, hogy mozdulni sem tud. Hentzi kénytelen volt más, sokkal kevésbé eredményes módhoz, a szabad levegőn való robbantáshoz nyúlni.

Május 21-én hajnalban végrehajtják a merényletet

Május 20-án kiadta a parancsot a puskaporos hordók elhelyezésére. Egyidőre elvonatott a soroksári Dunaágra és elsüllyesztett egy hajót, amelyen a hídhöz szükséges tartalék alkatrészek voltak, hogy ezzel az eselleges gyors javítási munkálatokat megakadályozza.

Amikor azután május 21-én hajnalban a honvédek utolsó rohamra indultak Budavára ellen, Alnoch ezredes kiadta a parancsot a puskaporos hordók meggyújtására. A parancs végre-

hajtása azonban késelt, a honvédek közben elárasztották a várat, Hentzit lelőtték, mire Alnoch maga rohant a helyszínre. Gyufát — vagy más verzió szerint égő szivart — dobott a puskapor közé. A robbanás bekövetkezett, azonban a híd láncát nem sértette meg, csak tizenegy keresztartót szakított le. Viszont Alnoch a felismerhetlenségig összeégett és állítólag csak balkeze maradt épen, ezen is alaposan megpörkölődött a fehér tisztí kesztyű.

Még egy veszély: fel akarják égetni a hídburkolatokat

Görgey közvetlenül a robbanás után kiadta a parancsot a helyreállítás elkezdésére, amit 4—5 nap alatt nagyjából el is végezték, úgyhogy a hídon ismét áthaladhattak a csapatok. A budai vár bevétele után, május utolsó napjáiig állandóan közlekedtek rajta a hadsereg egységei, júniusban pedig megakarták kezdeni a tervszerű munkát. Ekkorra azonban megváltozott a harcéri helyzet, a császári seregek már Győr környékén voltak és most — Dem-

binski tett előkészületeket a hídburkolat felégetésére, hogy az ellenség előrenyomulását ezzel feltarthassa.

Clark Ádám ezúttal is közbelepett. Megmagyarázta Dembinskinek, hogy a híd felégetése hiábavaló pusztítás volna. Az útpálya eltávolításával is el lehet égni, hogy a híd néhány napra járhatatlanná váljék, ennél több időre pedig amúgy sincsen szükség, mert közben elkészíthető a hajóhíd is.

1849 november 20: az ünnepélyes megnyitás

Így is történt. Nyolcvan láb hosszúságban leszedték az útpályát és a keresztartókat, úgyhogy legfeljebb a láncokon lehetett átmenni. Amikor pedig az osztrák csapatok elérték a Dunát, harmadszor kellett végrehajtani a helyreállítási munkát. Novemberre elkészültek ezzel is. Az ünnepélyes megnyitást no-

vember 20-án tartották. Az első, aki átment rajta, — Haynau volt, törzskarának kíséretében. Katonák álltak sorfalat a híd két oldalán és közben zengett a Gotterhalte... Éjfélig ingyen járhatott rajta a nép, de attól kezdve «mindenki, még a nemes ember is» fizetett érte...

És itt befejezzük a Lánchíd regényét. Ami azóta történt, emlékezetes mindnyájunk számára. A hitleri vandalizmus pusztítása csakúgy, mint a magára talált magyarság újjáépítő hősiessége. És a Lánchíd hamarosan újra megnyílik, hogy hir-

OTTI KÖRZETBEN

orvosi rendelő

teljes felszereléssel BÉRBEADÓ.

Ujpest, Deák-utca 23.

Özv. dr. Pajor Ákosné.